

Rado Kočevar: Tista lepa leta

V času mojega največjega alpinističnega udejstvovanja je bilo precej drugače kot danes. To je bil povojni čas pomanjkanja, v materialnem pogledu je bil neprimerljiv z današnjim. Vse do leta 1953 so bile v obtoku živilske nakaznice, alpinistična oprema pa je bila v primerjavi z današnjo prav zares muzejska. Za dostop do gora motornih vozil še nismo uporabljali, ceste so bile makadamske, še celo kolesa so bila silno redka dobrina. Kdor je imel kolo, je bil zares svoboden, ker ni bil vezan na javni prevoz, torej na vlak, s katerim smo se največ vozili. Bili smo študentje, večkrat lačni kot siti, in že samo dostop do sten je bila vsakokrat znova svojevrstna dogodivščina. A sem prav zaradi teh razmer lahko še bolj krepil svoj značaj; utrjeval sem voljo in vztrajnost, kar mi je zelo prav prišlo tudi v nadaljnjem poklicnem in družinskem življenju. V gorah in stenah pa sem poleg lepih, enkratnih in nepozabnih doživetij našel še mnogo več. Spoznal sem številne prijatelje. Še vedno se radi srečujemo in obujamo spomine – tisti, ki smo še ostali. Moja najuspešnejša leta so bila med 1946 in 1954, večino vzponov pa sem zaključil do leta 1958. Zadnji vzpon je v dnevniku zabeležen z letnico 1972. Bil je 242. Vrv sem delil z mnogimi soplezalci in soplezalkami, sam (solo) pa sem plezal le redko, saj je bila varnost vedno na prvem mestu. Najpogosteje sem plezal s Cirilom Debeljakom, Francetom Zupanom, Danico Pajer (poročeno Blažina) in Mihom Verovškom, s temi sem se navezal več kot desetkrat, velikokrat pa sem plezal tudi z Danetom Škerlom, Marjanom Perkom, Milanom Pintarjem, Marjanom Keršičem, Darom Dolarjem in drugimi. Ne spominjam se več prav vseh podrobnosti smeri in tudi kakšno ime sem pozabil, a prijateljev, ki so z mano delili lepo in hudo, ne bom pozabil nikoli. Tista lepa leta so bila zares lepa, a žal jih nikoli več ne bo nazaj ...

Čopov steber v osmih urah

Naslednje leto 1948 sem ponavljal težje smeri v Julijskih Alpah. Triglavsko severno steno sem v tem letu obiskal trikrat in ob koncu poletja je prišel na vrsto tudi Čopov steber. To je bila šele tretja ponovitev.

V Aljažev dom sva s Cicem prišla 11. septembra, naslednjega dne pa steber preplezala v osmih urah. V Nemški smeri in Zlatorogovih policah sva hitro plezala, navezala sva se šele nad Gorenjskim turncem. Bilo je lepo vreme, kondicija pa odlična! Seveda je bil najin čas v smeri nekakšno presenečenje, saj je smer veljala za dvodnevno turo in so ponavljavci do takrat v steni bivakirali. Nekateri so naju imeli za dirkača in lovca na rekorde, to pa seveda ni bilo res, kar so kmalu dokazale tudi naslednje ponovitve. Je pa res tole: prva plezalca Joža Čop in Pavla Jesihova sta smer preplezala netrenirana in v slabih vremenskih razmerah, zato je njuno dejanje še danes občudovanja vredno. Še vedno pravim: "Kapo dol!", saj sta napravila za tiste čase in v takratnih razmerah nekaj skrajno težavnega in obenem rešila problem, ki ga zaradi vojnih razmer prej nista mogla. Danes lahko potrdim, da smo lahko zares ponosni na ta izjemni dosežek našega alpinizma takoj po drugi svetovni vojni.

Steber sem kasneje preplezal še dvakrat. Enkrat z Rudijem Herbstom iz Avstrije, ki je bil prvi tujec, ki je smer ponovil, in s starim plezalnim mačkom Vinkom Modcem. Oba potrjujeta moje navedbe, saj je tudi Modec izjavil, da je to spoštovanja vredna tura. Zame je ta vzpon eden najlepših in se ga vedno spominjam z veseljem.

Prva šestica plus v naših stenah

Bilo je 21. septembra leta 1949. Na Korošici smo se mudili več dni. Plezal sem različne smeri, tri dni prej z Darom Dolarjem Herletovo smer v Ojstrici. Naslednji dan sva z Ivanom Arnškom preplezala prvenstveno Desno smer v Ojstrici, nato še Šarlahovo v Vršičih z Olgo Kekec. V Kocbekov dom je prišel tudi Cic, s katerim sva načrtovala novo smer v Dedcu. Ta naj bi potekala po sredini, v sami vpadnici vrha: direktno čez previse in navpične plošče med Levo in Desno smerjo. Dolgo sva ogledovala skalnati zid z vseh strani. Pod vrhom je polica, ki daje možnost počitka nad previsno Črno steno. Bila sva v odlični formi, zato sva se odločila poskusiti. Že takoj nad skrotjem je stena pokazala zobe. Strmina je postajala vedno bolj previsna in stojišče pod Črno steno, ključnim mestom, je nudilo oporo le delom stopal. Črna plošča je bila takrat polna neznank. Varovanje na bornem stojišču je bilo zelo problematično. Cic je sicer zabil nekaj klinov, na katere se ni bilo mogoče zanesti, do police pa je bilo potrebno čez nevarne odseke kar prosto plezati. To je bilo zares Cicevo vrhunsko delo. To sem videl, ko sem varovan od zgoraj sledil previsni plošči z bornimi oprimki. Šele pozneje sva se zavedala, kako sva tu čez nesla glavo naprodaj. Da je kasneje omahnil v lažjem previsu nad polico, se nisem čudil. Sva pa takrat oba tako rekoč obvisela na dobrem stojišču ob edino dobrem zabitem klinu, ki ga je v razpoko zasadil ravno on. Pri padcu njemu ni bilo nič, meni pa je kar dobro ožgalo dlani. Tudi sled vrvi čez ramo je bila vidna še kar nekaj časa.

Takole je Cic opisal vzpon:

Mar se nisem razbil na neusmiljenih ploščah Dedčeve stene? Počasi se mi je vračala zavest. Visel sem na vrveh, obrnjen z obrazom od stene in se rahlo zibal sem in tja. Roke so brez moči visele ob telesu. Kje sem zbiral moči, da sem zlezal k Radotu, ne vem. Padel sem k njemu in mu stisnil roko. Storil je nekaj, s čimer se je oddolžil za vse napore, ki sem jih prebil v Črni plošči pod polico. Nežno kot mati otroka sem božal zeleni vrvi, ki sta zdržali tonsko težo udarca. Bila je to največja preizkušnja zanju in sta jo odlično prestali. Zahvalil sem se z očmi klinu, ki je zdržal mene in še Radota. Kot bi slutil že prej, sem prav tega zabil vestno in do glave. Ostal je na svojem mestu v trajen spomin. ...

... Na vrhu naju je sprejelo toplo sonce. Kot omamljena sva se usedla na mehko travo. Bila sva zopet srečna in vesela, saj sva doživela nekaj, kar je dosegljivo le redkim. Spoznala sva v teh dveh dneh, najtežjih v najinem gorskem delovanju, kje je meja človeške zmogljivosti, spoznala sva, kaj pomeni tovarišstvo, ki je prvi pogoj življenja in uspešnega ustvarjanja vsega, kar stoji na zemlji.

Žal takrat nisem imel fotoaparata, a sem imel veliko željo posneti ta vzpon. Zato sem predlagal, da Cic napravi prvo ponovitev, jaz pa s strani poskušam napraviti kakšen dober posnetek. Črni steni se je namreč dalo vsaj deloma toliko približati, da bi z raznih strani ujel detajle. Cic je bil navdušen, a največji problem je bil najti ustreznega soplezalca. Šele tri leta kasneje sta Cic in Mitja Kilar izvedla prvo ponovitev. Sam sem ju spremljal do vstopa. Napravil sem dva posnetka in potem odšel na vzhodni rob stene, da bi fotografiral Črno steno. In glej ga zlomka - zmanjkalo je filma! Tako sem prvo ponovitev posnel samo na začetku smeri.

Danes je v smeri že kar nekaj železja, nekaj let pozneje pa je že nova generacija mlajših plezalcev premagovala še težje smeri. Razvojna pot našega alpinizma je šla hitro naprej in tako je prva šest plus ostala le spomin na mojo generacijo. Ko se danes oziram nazaj, pa moram priznati, da sva s Cicem pri vzponu imela tudi malo sreče. Prav lahko bi zadeva imela drugačen konec.

Prvič na Mont Blanc - sam

Septembra leta 1950 sem prvič obiskal gore izven tedanje države. Takrat to ni bilo enostavno, saj so za prestop državne meje veljali strogi predpisi. Zasebna potovanja so bila skoraj nemogoča. Potekale pa so že izmenjave alpinistov med našimi in tujimi planinskimi organizacijami ali pa organizirani obiski. Tako sem v začetku julija

tega leta kot gorski vodnik vodil skupino planinskih funkcionarjev **PZS** po Tirolskih gorah in na Großglockner, v začetku septembra pa je Komisija za **alpinizem** pripravila odpravo v gorsko skupino Mont Blanca. V tej skupini naj bi sodeloval tudi jaz, kasneje pa so namesto mene dodelili v odpravo nekoga drugega. Potni list z vizumi sem že imel in Ivo Lukanc mi je pojasnil: "Z odpravo uradno ne moreš, imaš pa dokumente."

Moj namen je bil spoznati štiritisočake in ledenike od blizu, zato sem se takoj odločil, da grem. Sam. Na lastne stroške. Z vlakom, seveda, drugače namreč ni bilo možno. Malo prej sem bil v avstrijskih gorah in navajen skromnosti, zato nisem pričakoval težav. Vprašanje je bilo samo vreme. Če bo ugodno, ne bo problemov. Tri zime sem že obiskoval naše gore v snegu in ledu. Celo nekaj zimskih prvenstvenih vzponov je bilo že za menoj. Tudi s stroški si nisem belil glave. Prenočil bom med vožnjo kar na vlaku in na klopek železniških postaj. Na gori pa bom prenočil v koči oziroma v bivaku Vallot, kjer je na višini 4300 metrov prenočišče zastoj. Za hrano sem imel nekaj konzerv, mama pa mi je dala 10 ameriških dolarjev. Povratno železniško vozovnico do Chamonixa, celo prvi razred, sem poravnal z nekim honorarjem. Zvečer pred odhodom sem se s kolesom in značilnim žvižgom, s katerim smo se **alpinisti** srečevali, pripeljal do promenade pred ljubljansko pošto, kjer sva se srečala z Miho Verovškom, ki pa je bil član odprave. Njemu sem zaupal svoj načrt, sicer pa po nasvetu Lukanca o tem nisem pripovedoval.

Sedmega septembra sem se z vlakom podal na pot. Noč sem prespal v čakalnici na postaji v Lyonu, a sem moral sredi noči žandarjem pokazati dokumente. Naslednjo noč sem prespal na železniški postaji v Chamonixu. Zvečer so čakalnico zaklenili in skriti sem se moral za peč, sicer bi me spodili ven. Po tako prespani noči sem zgodaj zjutraj odšel proti ledeniku Bossons. Ob njem je obratovala gondolska vzpenjača do vznožja Aiguille du Midi. Danes je ni več, le ostanki zgornje postaje so še vidni nad ledenikom. Ob žičnici sem se vzpenjal peš, ker nisem imel denarja za vzpenjačo, in po treh urah dosegel ledenik, po njem pa prišel do skalnega otoka, kjer danes stoji nova koča Les Grands Mulets. Vzpon vodi po grebenu mimo bivaka. Takrat so bile problematične številne ledeniške razpoke, vendar sem imel pred seboj sled, po kateri sem se vzpenjal. Malo s strahom pa sem le zrl v temno modre ledene razpoke. V spodnjem delu ledenika niso bile pokrite s snegom, tu ni bilo problemov. Nad 4000 metri pa je bilo drugače. Zanesel sem se na gaz in vendar sem se nehote spomnil na Jacquesa Balmata, prvopristopnika na Mont Blanc. Tudi on je veliko soliral po ledenikih in enkrat se ni vrnil ... Še danes počiva nekje v ledu. Sedaj je čisto normalno, da so pri hoji čez ledenike vsi navezani, kar je seveda edino prav, takrat pa o tem žal nisem razmišljal. Na splošno sem se solo vzponov izogibal. Toda bil sem že visoko na gori in turo sem želel dokončati. Drugih težav ni bilo in bilo je brezhibno vreme. Ponavljam pa še enkrat, to je bila napaka. Če bi takrat izginil v ledeniški razpoki, me verjetno ne bi nikoli našli.

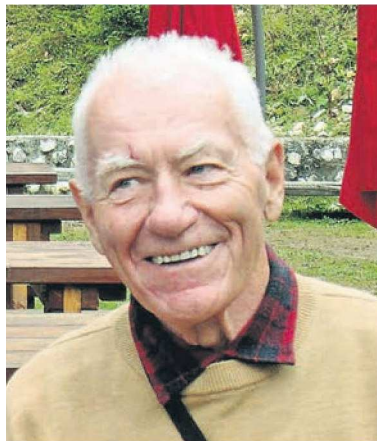
Višina, ki sem jo dosegel nad velikim platojem pod bivakom, mi ni delala težav, čeprav sem že čutil neko utrujenost, ki je do takrat še nisem poznal. Ko sem pozno popoldne dosegel bivak, sem predvideval, da bo cilj naslednjega dne dosežen. Bila je namreč šajba, kakor pravijo **alpinisti** idealnemu vremenu. Za zajtrk sem odprl ribjo konzervo Delamaris. Pa nisem imel teka in sem jo dal v smetnjak. Miha Verovšek je dan ali dva pozneje konzervo videl, a mu ni prišlo na misel, da bi bila moja. V grebenu nad bivakom sem kmalu naletel na razbite ostanke ponesrečenega letala, ki je bilo last indijske letalske družbe in je kakšno leto prej v neurju strmoglavilo. Malo nelagoden občutek me je obšel, vendar sem brez težav dosegel vrh. Pogled z vrha je bil, kakršnega do sedaj še nisem videl. Bilo je okoli pol sedmih zjutraj. Jasno, brezvetrje. Pod menoj se je bleščal ledenik Mer de Glace. V snegu sem videl sledi v tej smeri in seveda številne vrhove. In kaj sedaj? Sledovi v snegu so vodili naprej proti vzhodu. Doma sem pripravil načrt: prečiti čez **Mont Blanc du Tacul** navzdol do Mer de Glace. Idejo sem dobil v **Planinskem vestniku**, kjer je celjski **alpinist** Andrino Kopinšek med drugim zapisal: To je eno najlepših prečenj v Alpah, nikjer ne vidiš toliko štiritisoča-

kov naenkrat kot tu ...

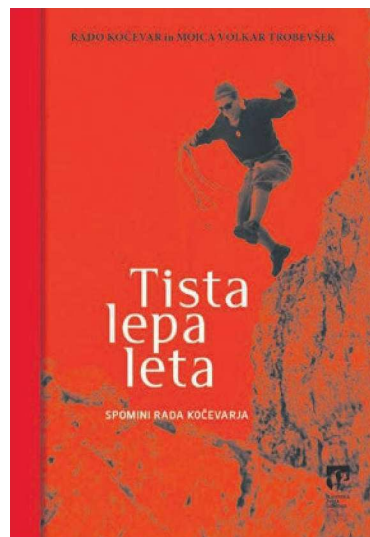
Odločil sem se ponoviti to doživetje. Dve leti pozneje sem v **Planinskem vestniku** napisal:

... zjutraj ob pol sedmih sem dosegel vrh in še isti dan prečil oba štiritisočaka, Mont Maudit in Mont Blanc du Tacul. Čeprav je bila to lahka tura, pa je bil to eden mojih najbolj tveganih gorskih podvigov. Tisti dan sem popoldne dosegel kočo Requin. Čeprav utrujen, sem hitel navzdol po sedaj kompaktnem ledeniku Mer de Glace. V Chamonixu sem kupil banane, jih v hipu pospravil in se ulegel na klop pri železniški postaji. Poleg nahrbtnika sem postavil še cepin, dereze in zaspal pozno v noč ...

To je bil moj prvi stik z najvišjim vrhom Alp in ledeniki. Bilo je enkratno in nepozabno, z eno samo željo: čim prej obiskati in podrobneje spoznati granitne stene in grebene. Želel sem si, da bi splezali kaj zahtevnejšega. Bil sem zagnan, dopolnil sem šele 22 let in želja se mi je uresničila že leto dni pozneje, ko sem se drugič vzpel na Mont Blanc, tokrat z italijanske, južne strani, čez ledene strmine Brenve.

Rado Kočever (letnik 1928), odličen **alpinist** prve povojne generacije, s svojim nekajletnim intenzivnim delovanjem, velikimi plezalnimi uspehi in potem nenadnim zatonom predstavlja svojevrsten fenomen v zgodovini slovenskega **alpinizma**. Lani je prejel priznanje **PZS** za življenjsko delo v **alpinizmu**, leta 2010 pa je nastal tudi dokumentarni film o njem Tista lepa leta. Soavtorica knjige je Mojca Volkar Trobevšek.

Založba:
Planinska zveza Slovenije

Leto izida: 2019

Št. strani: 164

Vezava: mehka

Cena: 24,90 evra